



Dames en heren,

Het is fascinerend om te zien wat er met politici gebeurt in verkiezingstijd. De profileringsdrang neemt toe. Dat is logisch. De behoefte aan zichtbaarheid. Aan een herkenbaar geluid. Maar wat misschien wel de meest opvallende verandering is : Ze gaan ineens verstandige dingen zeggen..! Althans, zo werkt het bij de *Nederlandse* verkiezingen. Tijdens het laatste stikstofdebat in de Tweede Kamer, twee weken geleden, kon een gemiddelde boer of boerenbestuurder zijn oren haast niet geloven. Alle politieke partijen die zichzelf tot het redelijke midden rekenen, nemen in sneltreinvaart afstand van 2030. Alsof dat jaartal altijd al een belachelijk onhaalbaar streven was. Zo ongeveer de hele Tweede Kamer is het erover eens dat *niet* de “kritische depositiewaarde” maar de “kwaliteit van de natuur” bepalend moet zijn voor vergunningverlening. En – vooral – dat die natuurkwaliteit *gemeten* moet worden. En niet bepaald moet worden op basis van computermodellen. Tijdens een interview voor televisieprogramma WNL op Zondag benadrukte minister Van der Wal dat het gedwongen uitkopen van boeren wat haar betreft tegen iedere prijs voorkomen moet worden en dat zij geen vergunningen in zal trekken.

2030 van tafel, dwang van tafel... Alles waardoor het stikstofbeleid de voorbije drie jaar zo muur- en muurvast zat, blijkt als sneeuw voor te zon te verdwijnen nu het kabinet demissionair is. Je zou er cynisch van kunnen worden, maar ik ben een optimistisch mens dus wil er zelf twee positieve conclusies aan verbinden. Ten eerste, de constatering dat de politiek in staat is tot voortschrijdend inzicht. En, ten tweede, de constatering dat dit voortschrijdend inzicht juist in verkiezingstijd wortel kan schieten.

En dat – dames en heren – brengt mij bij de Europese verkiezingen. Want ook daar zou enig voortschrijdend inzicht niet misplaatst zijn. Kijk naar het thema van deze landbouwborrel: de strategische waarde van voedsel voor de Europese Unie. Laat ik dat onderwerp met een grove penseel inkleuren: *alle* klimaatmodellen laten eenduidig zien dat grote delen van Spanje, Portugal, Italië en Zuid-Frankrijk binnen één generatie hun landbouwkundige potentie in hoge mate zullen verliezen. Als je het van strategisch belang vindt dat het Europese continent ook in de toekomst in enige mate in staat is om zelf bij te dragen aan de voedselvoorziening voor Europese burgers – als we willen voorkomen dat Europa volledig afhankelijk wordt van voedselimport uit andere werelddelen – dan is het dus juist onze breedtegraad die op langere termijn bij kan dragen aan de Europese voedselautonomie. Juist onze breedtegraad kan er in belangrijke mate aan bijdragen dat we in Europa ongewenste strategische afhankelijkheden voorkomen. En daarbij hebben we dan ook nog eens het geluk dat onze breedtegraad bestaat uit een zode van vruchtbare

delta's: Nederland, Vlaanderen, Duitsland, Denemarken. Cruciaal voor de toekomstige voedselvoorziening in Europa. Maar, dames en heren, al het beleid dat vanuit Brussel op ons land afkomt – ál het beleid dat vanuit Brussel op ons afkomt – is eenzijdig gericht op krimp, reductie en volumebeperking. De Europese Unie is metersdik dichtgeslibd met richtlijnen, verordeningen en strategische visies, maar een Europese voedselvisie ontbreekt. Heel recent heeft het Europees Parlement besloten om een strategische eiwitvisie op te stellen, om de eiwit-afhankelijkheid van andere werelddelen te beperken, en dat is goed nieuws. Maar wat volgens mij echt prioriteit moet krijgen is een integrale, samenhangende, geografische visie op voedselvoorziening in relatie tot klimaatverandering voor de komende decennia.

Voedselvoorziening én landbouw. Want ook over het Europese denken over de toekomst van de landbouw maak ik mij zorgen. Ook dat debat wordt te weinig op basis van feiten gevoerd en teveel op basis van beeldvorming en onjuiste frames. En ook dat blijkt uit veel beleid dat vanuit Brussel op Nederland afkomt. Kijk bijvoorbeeld naar de natuurherstelwet: beleid dat gebaseerd lijkt te zijn op het vertrekpunt dat 'intensiveren' per definitie een vies woord is. 'Extensiveren' is de bijna vanzelfsprekende Brusselse denkrichting. Maar ik was getroffen door een recente uitspraak van mevrouw Heimovaara, voorzitter van Wageningen Universiteit, die zei dat – als we de hele wereldbevolking biologisch zouden willen voeden – we daarvoor 99% van het aardoppervlak nodig hebben. Let wel: dat is een theoretische exercitie. Een rekensom waarin we er geen rekening mee houden dat grote delen van het aardoppervlak niet geschikt zijn voor voedselproductie – bergen, woestijnen. Maar het toont ook iets anders aan: als we op deze planeet, en in Europa, grootschalige natuurlijke ecosystemen in stand willen houden, dan is 'intensieve landbouw' geen vies woord. Sterker nog: het is harde noodzaak.

Dames en heren, ik rond af. Ik hoop dat de noodzaak om een Europese voedselvisie op te stellen een prominent thema mag worden in de komende Europese verkiezingen. Ik hoop dat een nieuwe Commissie daar ook echt werk van wil maken. En ik hoop dat een nieuwe Europese Commissie een dergelijke voedselvisie ook echt wil uitlijnen in relatie tot het Europese klimaatbeleid, natuurbeleid en landgebruik. Onze vruchtbare delta's zijn binnen het Europese continent een asset van onschatbare waarde, maar de waarde daarvan wordt in het Europese beleid tot op de dag van vandaag volstrekt miskent.

Dank u wel.